

*Кириленко Н. І.,**orcid.org/0000-0002-5982-7227**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри української мови і літератури**Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка**Герман В. В.,**orcid.org/0000-0002-2915-7330**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри української мови і літератури**Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка*

МІФОЛОГІЧНО-СИМВОЛІЧНА РЕЦЕПЦІЯ АСТРАЛЬНОГО КУЛЬТУ В УКРАЇНСЬКОМУ ФОЛЬКЛОРІ ЗИМОВОГО ЦИКЛУ

Анотація. У статті аналізується українська народна творчість зимового циклу, зокрема особливості міфологічно-символічного відтворення астрального культу українців, звертається увага на втілення міфологічного мислення народу в жанрах календарно-обрядової поезії, зокрема колядок і щедрівок. У дослідженні з'ясовано поняття архетип, міф, символ у контексті міфосвідомості українського етносу; розкриваються особливості космологічної міфології давніх слов'ян; простежується своєрідність астрального культу як елементу релігійного комплексу давніх українців.

Особливу увагу приділено астральним фольклорно-міфологічним образо-символам у творах зимового циклу як своєрідним етноментальним кодам українців, що мають проєкцію на сьогоднішній день.

Деякі символи стають архетипами, акумулюючи в собі колективні уявлення людського роду, пронизуючи своїми наскрізними структурами весь пласт культури. Досить часто термін «архетип» використовують для позначення висхідних схем ідей і універсальних міфологічних мотивів, архетипів і першоелементів.

Астральна міфологія – це міфи, що розповідають про сонце, місяць, сузір'я та інші світила та їх вплив на життя людей і Землі. Астральні вірування в Україні, культ сонця, а також багатство створених навколо них міфів свідчать про високу національну культуру та її давнє коріння. Наші предки вважали, що небесні світила впливають на життя людей і зміни в природі, що відбуваються під впливом зміни положення сонця, фаз місяця, зоряних сузір'їв.

Місяць завжди шанували як прабатька роду, тому його ще називають Дідухом, Василем або Колядою. Стародавні слов'яни уявляли сонце небесним вогнем, колом, із якого складається життя, тому говорили про нього як про живу істоту й шанували його. Зоря представлена як вісниця-чарівниця, наповнена символічно-містичним змістом моменту народження тріади астральних богів: Місяця, Сонця та Зорі. Особливу увагу українці приділяли сузір'ям, поклонялися Молочному Шляху, який тепер називають Чумацьким.

Доведено, що астральний культ був одним із домінуючих в українців, а міфологічна символіка тісно пов'язана з календарною обрядовістю, особливо представленою у творах зимового циклу.

Ключові слова: астральний культ, міфологія, символ, зимова обрядовість, фольклор, народна поезія.

Постановка проблеми. Останнім часом актуалізується питання етноментальних кодів, самоідентифікації через пізнання культури нашого народу, починаючи з його витоків, вивчення глибинних пластів культури та її регіональних традицій. У своїй основі український фольклор має давні пласти вірувань і світогляду слов'ян, тому символи, що відповідають міфологічному баченню світу наших предків, повноцінно співіснують у народних словесних текстах і донині. Народна творчість інтерпретується через образи і символи природи, які визначають характер функціонування, спосіб моделювання навколишнього світу, дають можливість з'ясувати, як сприймали його наші предки, як формувалося міфологічне мислення, особливості якого проєктуються в колективну свідомість сьогоднішнього дня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною базою статті є праці таких науковців: М. Костомарова, С. Кримського, К. Леві-Строса, І. Нечуя-Левицького, О. Потебні, М. Сумцова, К.-Г. Юнга. Космогонічних міфологічних проблем українського фольклору та астральної символіки торкалися Г. Булашев, В. Войтович, О. Знойко, П. Куліш, М. та З. Лановики, Г. Лозко, М. Москаленко, І. Срезневський, Ю. Федькович, П. Чубинський та ін.

Мета статті – розкрити своєрідність міфологічно-символічної рецепції астрального культу в народнопоетичній зимовій календарній творчості українців. Реалізація поставленої мети передбачає такі завдання: з'ясувати поняття архетипу, міфу, символу в контексті міфосвідомості українського етносу; розкрити особливості космологічної міфології давніх слов'ян; простежити своєрідність астрального культу як елементу релігійного комплексу прадавніх українців; схарактеризувати астральні фольклорно-міфологічні образо-символи у творах зимового циклу.

Для вивчення фольклорних текстів залучалися текстологічний та герменевтичний методи; метод класифікації матеріалу; типологічний метод; індукційний метод засвоєння й опрацювання інформації.

Виклад основного матеріалу. Культура існує та виявляє себе в певних інваріантах – архетип, міф, міфологема, символ тощо, які зберігають її ідентичність усупереч ходу історії. Архетип («arche» – початок, «typos» – образ) – це прасимвол, що формує константи людського життя, дає людині модель для наслідування й перебуває поза владою людини (М. Еліаде). Людина, на думку К. Гірца, живе у світі символів, які є єдиним її орієнтиром у бутті. Деякі символи стають архетипами, акумулюючи в собі колективні уявлення людського роду, пронизуючи своїми наскрізними структурами всю товщу культури. Щодо цього С. Кримський писав: «Архетипи асоціюють особливе методологічне бачення, коли завдяки перетворенню минулого в символи останніми окреслюються смисли майбутнього, а архетипи висвітлюються як «культура попереду нас» [1, с. 98]. Тому реконструкція архетипів – це не просто заглиблення в минуле з метою пошуку початків своєї культури, це водночас окреслення горизонту майбутнього.

Архетип, згідно з теорією Юнга, уходить у свідомість не безпосередньо, а у вигляді образів і символів, які є «колективними». Символічний художній твір завжди зароджується не в особистому несвідомому автора, а «в тій сфері несвідомої міфології, елементарні образи якої є надбанням людства» [2, с. 62]. Свого часу К. Леві-Строс звернув увагу на те, що при винятковій варіативності одні й ті самі міфи фактично однаково інтерпретуються в різних народів світу. Досить часто термін «архетип» використовується для позначення висхідних схем ідей і універсальних міфологічних мотивів, архетипів і першоелементів.

Отже, архетип – це протосимвол, який формує основи людського життя та моральних стосунків у суспільстві, він відображає художнє сприйняття людиною моделі життєвого світу.

Слов'янська міфологія – це складова духовного життя нашого народу, що виявляється в традиційних обрядах та ритуалах, усній словесності, які своєю образністю збагатили професійну художню літературу, живопис, музику, хореографію. Стрижнем культури давніх слов'ян, як і культури будь-якого народу, є світогляд, в основі якого лежить міфологічне мислення.

Астральна міфологія – це міфи, що розповідають про сонце, місяць, сузір'я та інші світила та їх вплив на життя людей і Землі. Астральні вірування в Україні, культ сонця, а також багатство створених навколо них міфів свідчать про високу національну культуру та її давнє коріння. Накопичення знань про різні астрономічні явища та їх зв'язок із земними подіями призвело до розуміння спорідненості Всесвіту і людини. У цій давній антропоцентричній моделі Всесвіту людина вважала себе його центром. У пошуках першопричини астрономічних явищ, спираючись на власний досвід, люди переносили на небо знання про живу природу, про суспільні відносини. Зірки, сонце, місяць, планети, метеори, а також метеорологічні явища (громи та блискавки), які разом із космічними явищами вважалися небесними, стають живими й одухотвореними істотами. Це можна простежити в давніх колядках, наприклад, «Ой як то було з початку світу...».

Світила (зірки, сузір'я) в первісному світосприйнятті не тільки одухотворялися, а й ототожнювалися з героями чи тваринними тотемами. Пережитки цих уявлень збереглися в назвах окремих сузір'їв, астрономічна картина світу постала як міфологічна (Змія, Лисичка, Райський Птах, Риби, Вовк,

Дракон, Засць, Малий Кінь, Летюча Риба, Голуб, Рись, Журавель, Малий Пес, Мала Ведмедиця, Велика Ведмедиця, Лев, Рак), також поширилися уявлення про залежність долі людини від щасливого чи нещасливого часу її народження, від зірки («планіди»), під якою вона народилася.

За словником-довідником «Етнокультурологія» астральна міфологія наших пращурів – ключ до вивчення глибинних пластів етнокультури та вітчизняної історії. Головним астральним богам присвячені жанри календарно-обрядової поезії, зокрема, колядки, щедрівки, веснянки, купальські пісні, а також народні ігри, паремії, оповідальна творчість, магія тощо. «Небесні явища, котрі полонили фантазію і думку предка, – то основа української міфології» [3, с. 24].

Астральний культ у прадавніх українців був одним із найголовніших, виявлявся в поклонінні небесним світилам (сонцю, місяцю, зорям, сузір'ям) та різним космічним явищам. В. Войтович визначає це поняття так: «Астральний культ – це поклоніння зіркам і різним космічним явищам, віра у зв'язок усього на землі з небесними світилами» [4, с. 18].

Наші предки вважали, що небесні світила впливають на життя людей і зміни в природі, які відбуваються під впливом зміни положення сонця, фаз місяця, зоряних сузір'їв, і перше місце в цій групі відводилося місяцю (лунарний культ, тобто шанування місяця). Місяць шанувався прадавніми українцями як нічне божество, яке керує небесними водами, дощами та росами, колообігом води, а відтак – впливає на врожай.

У фольклорі місяць відтворено за допомогою постійних епітетів – «високий», «золотий», «ясний», що підкреслює велич та прадавність, визначає його всевидцем, провісником та суддею. Місяць завжди шанували як родоначальника роду, тому його ще називають Дідухом, Василем або Колядою. Вважається, що все, розпочате в день народження Місяця, матиме успіх [5, с. 247]. Природні цикли, періоди людського життя співвідносяться з фазами місяця. У народі його поділяли на три, чотири або п'ять частин – відповідно до фаз небесного світила. Трифазний поділ уключав, відповідно, наступні частини: молодик (новий), підповня і старий. Якщо поділити на чотири чверті, то перша чверть місяця називається молодиком, друга – підповня, третя – повним місяцем, четверта – останньою квартирою. При п'ятидольному поділі місяця між молодиком і підповнею вставлялася п'ята частина – перша квартира.

Пізніше головна роль від місяця переходить до сонця (солярний культ, тобто сонцепоклоніння), яке відіграло не менш важливу функцію в житті предків, даючи тепло і світло. Сонце вшановували в певні періоди особливою жертвовною їжею – круглими печеними бабками. Тепер це знайшло своє відображення у паляниці, великодній пасці, весільному короваї. Дідух вважається символічним солярним божеством нового врожаю та місцем перебування в хаті під час свят душ померлих предків (можливо, тому – Дід-дух). Стародавні слов'яни уявляли сонце як небесний вогонь, колесо, з якого твориться життя, тож говорили про нього як про живу істоту й шанували. Різні племена сонце називали по-своєму – Дажбог, Ярило, Купала, Коляда, Троян. Ярило був богом весняного, Купала – богом літнього, Коляда – богом зимового сонця.

Сонце закликають у піснях, голосіннях, молитвах, часто називають його «матінкою», його просять виглянути, освітити й зігріти землю, у нього просять заступництва й допомоги в різних справах. Усі календарні обрядові свята – Купала, Калита,

Масниця, Коляда, Йордан – присвячені сонцю. У «Слові о полку Ігоревім» автор говорить про сонце як про живу істоту: воно розгнівалось і своїм пекучим промінням знищило воїнів князя Ігоря. У християнській символіці сонце, яке завжди, з'являється на сході, є втіленням безсмертя і відродження.

Зоря репрезентована як вісниця-чарівниця, наповнена символічним містичним змістом моменту народження тріади астральних богів: Місяця, Сонця та Зорі. Сповідання про народження богів, Зоря сповіщає і про початок творення Всесвіту [6, с. 245]. У слов'янській міфології Зоря уособлюється в образі красної пани, яка вранці відмикає ключами небесні ворота й випускає Сонце.

Особливу увагу українці звертали на сузір'я, поклонялися Молочному Шляху, який нині називають Чумацьким шляхом, адже Зоряна дорога була дороговказом для чумаків, які їздили до Криму по сіль. Наші пращури вважали, що ця небесна (Божа) дорога веде праведні душі до раю, грішні – до пекла, бо сам Дажбог ходить Божою дорогою [4, с. 247].

Про Чумацький Шлях збереглося багато переказів і легенд, зокрема, про те, що чумаки, їдучи з Криму, помічали дорогу сіллю, яка сипалася з дірок у мажарах. Багато сузір'їв зоряного неба мали свої назви: сім сузір'їв Великої Ведмедиці – Велика Ведмедиця, Малої Ведмедиці – Пасіка, або Малий Віз, три зірки пояса Оріона – Косарі, сузір'я Орла – Дівчина з відрами, Дельфін – Принцеса, сузір'я Кассіопеї – Борона, Лебідь – Хрест. Сузір'я Тельця – Волосожар, жар великого Волоса, або Велеса. Плеяди в сузір'ї Велеса, які скупчилися, немов курчата, називають Качиним гніздом, Квочкою або Бабою [4, с. 262].

Комети в народі називали: «хвостаті зірки», «віхи», «мітли». У пізніші часи вважали, що комети посилає Бог, щоб застерегти людей, уважалося, що поява комети на небі передбачає важливі події, але завжди нещасливі – війну, повальні хвороби, неврожай, повінь, голод. За повір'ями, комета червоного кольору віщує війну, біла – голод чи епідемію.

Із часом астральний цикл, який відповідав річному, став основою календарної обрядовості та пов'язаних із нею свят. В археологічних знахідках на території Київської Русі зафіксовано великий інтерес давніх українців до зоряного неба, адже сонячні та місячні затемнення, північне сяйво, падіння метеоритів, зоряні дощі та інші важливі небесні явища постійно записувалися. Знання та розуміння про світобудову та розташування небесних світил покладені в основу астрономічних і народних календарів, а також припущень про організацію Всесвіту. За давніми уявленнями, світ складався із Землі, Сонця, Місяця та семисферного неба, де у відповідному порядку розташовані всі світила. Вважалося, що «сьоме небо» служило місцем проживання богів, тому цей вираз набув у народній творчості чогось недосяжного, казкового та загадкового. Із розвитком астрологічно-міфологічних уявлень про циклічність природи та сільськогосподарської праці в обрядах з'являються наслідки спостережень за змінами зоряного неба та пов'язані з ними культові ритуали поклоніння небесним світилам. Усі існуючі прадавні міфологічні уявлення та культові вірування знайшли своє відображення в календарно-обрядовій творчості.

«Літературознавча енциклопедія» визначає календарно-обрядову поезію як найдавніший різновид усної народної творчості, цикл фольклорних обрядових пісень, зміст і форма яких пов'язані з астральним календарем, зі змінами у природі, з переважно хліборобською працею та побутом [7, с. 456].

Кожному періоду в календарній обрядовості властива певна символіка. «Символіка – це система традиційної заміни конкретних почуттів, дій, предметів символом, що має образну або ситуаційну характеристику», тоді за цим же джерелом «символ – це здатність матеріальних речей, подій, чуттєвих образів бути умовним вираженням ідеального змісту, не відповідного їм структурам» [7, с. 392; с. 389].

О. Потебня розглядав символ не лише як стилістичну категорію, а і як результат культурно-історичного розвитку людства, пов'язаний із мовою, світоглядом, пізнанням світу. Він зазначав, що лише з точки зору мови можна привести символи до порядку, який відповідає уявленню народу. Походження символів Юнг розглядав із колективного несвідомого (архетипів), наближаючи символ до міфу. Життєдайними стихіями, що відтворюють основу буття, є вода і вогонь, тож їхні образи та символи присутні в багатьох родинних обрядах та календарно-обрядовій поезії. Образи та символи води та вогню несуть у собі астральну силу та енергетику, виявляють їхню святість, формуючи українську культурну традицію.

В одній зі своїх праць Е. Кассієр, досліджуючи символи, зазначив, що людина ставить між собою і світом захисну стіну символів, символ є ключем до природи і людини, а сама людина живе не тільки у фізичному, а й у символічному всесвіті.

Поклоніння вогню простежується в багатьох обрядах і звичаях, які супроводжують людину протягом усього її життя, від народження до смерті. Етнічні символи вогню постають у різних образах – наприклад, парубка в піснях, колядках, веснянках називають птахом, соколом (символ світла, вогню), зірку порівнюють із лелекою, місяць – із цапом.

Праукраїнці вважали, що вони (як і все живе у Всесвіті) є породженням астрального вогню, отже, їхніми предками є сонце, зірка, місяць. О. Братко-Кутинський доводить, що праукраїнці вважали Сонце не прямим предком, а прадідом, Дідом, і називали себе не дітьми, а онуками Сонця (Дажбога). Групи племен, що склали український етнос, мали одного діда, але різних батьків: Землю, Місяць, Зору (Венеру). Це відбилося на мові, обрядах та ідеології, символіці [6, с. 119].

Усі зимові дійства об'єднувалися навколо центрального слов'янського свята Коляди, яке стало Різдвом Христовим. Зустрічали його театралізованими виставами та колядуванням, віншували усіх членів роду. Існує чимало версій щодо етимології слова, зокрема, вказують на латинське та грецьке походження, Є. Онацький та К. Сосенко назву «колядка» виводили з іранської мови, що означало «сонце тут». М. Костомаров припускав походження від слова «колесо», «коло», що символізувало коло сонця. Учений писав, що «Коріння цього свята – в загальнолюдській міфологічній концепції про народження сонця» [8, с. 248]. Про походження назви колядки І. Нечуй-Левицький писав так: «Колядою, мабуть, у давнину називали божества світла й тепла, свята яких збігалися з Різдвяними святами» [9, с. 6].

На домінуючу роль мотиву сонця в колядках указували М. Сумцов та М. Грушевський, який зазначав, що «мотиви відвідування сонцем, місяцем і дощем хати господаря мають спільне походження та генеалогічне «дерево життя». С. Килимник припускав, що попередником слова іде лексема «корочун» (хоч довести це неможливо) і зазначав, що «розвиток філософсько-космічного мотиву в колядках розвивається й сягає наших часів. Але дальший розвиток цього типу колядок уже частково

віддаляється від космічного світового древа і наближається до господарського двору силою чарів» [Цит.: 10]. Родинні колядки походять від релігійних та міфологічних колядок і є продуктом пізнішого періоду. Про їх походження свідчать зображення небесних світил, сил природи, язичницьких божеств. Але тут їх не просто прославляють, а закликають приносити користь у господарстві. Тому виникає мотив відвідин: Пане господарю, вставай з постелі! / Будять же тебе аж троє гостоньків: / Що перший гостонько – ясен місяць, / А другий гостонько – красне сонечко, / А третій гостонько – дрібен дощик [11, с. 117].

Окремо в українській традиції постає досить велика група колядок про міфологічне створення людської сім'ї з астральної тріади (місяць, сонце, зірки), яка втілює сімейну тріаду, де батько асоціюється з мудрістю, мати постає як берегиня родинних цінностей, діти як неперервний ланцюг вічних духовних скарбів та сакральний кодекс предків. Це такі колядки: «Ой сивая та і зозуленька», «Ой у лісі край дороги»: Буде тобі три дороги: / До батька – за шапкою, / До матері – за сорочкою, / До дівчини – за наміткою [12].

У колядках дослідники пояснюють поєднання небесних світил «космічними міфологічними знаками шлюбного мотиву», або, за словами О. Потєбні, «одруження Сонця і Місяця». У піснях з цим мотивом прославляються Сонце і Місяць як небесні родичі закоханих чи подружня пара: У мене батенько – ясний Місяць, / У мене матінка – ясне Сонечко, / У мене сестриця – ясна Зірниця [12].

Зіркою в колядках називають гарну дівчину, дружину або доньку місяця, господаря райського дому, їй приписують певні сакральні дії, що символізують випадання роси, рух світил на нічному небі. Вона тче нитки з дорогих шат, буде мости зі срібла чи перлів, садить виноградні сади, сіє на полі дрібні перлини, вишиває дорогі візерунки золотом чи сріблом, у християнстві зірка є символом захисту живих людей. Народна символіка кваліфікувала зірки як дітей сонця й місяця, як свічки, запалені Богом на честь новонароджених. За словами митрополита Іларіона, зірки символізували очі й помисли Божі, вони «святі і праведні».

Українські колядки донесли до нашого часу не тільки світогляд предків, а й космогонічні міфи про створення світу. Жодні інші зразки народної творчості не оспівували джерела життя: сонце, землю, воду, не підносили й не ставили людину в один ряд із космічними світилами – сонцем, місяцем, зорями, як українські колядки та щедрівки. На відміну від колядок, які спочатку супроводжували магічну язичницьку подію, пов'язану з народженням Всесвіту та сонячного божества Коляди, щедрівки є словесно-пісенною частиною іншого свята – Нового року, пов'язаного з уславленням місяця. Місяць посідав важливе місце в культовій системі давніх слов'ян, які, відзначаючи його зв'язок з водою, убачали його значну роль у землеробстві. Щедрий вечір у наших предків був сакрально-містичним таїнством, яке часто називали Маланкою, яка, за словами Ю. Федьковича, була дочкою богині Лади та втіленням родючої вологи, необхідної для доброго врожаю. Це виявило її зв'язок із Місяцем (Василем, який асоціюється з Новим роком), а містичні процесії, що відбувалися в цей день, називали «водіння Маланки»: Меланка ходила, / Василя просила: / – Васильку, мій батьку, / Пусти мене в хатку, / А я жито жала, / Чистий хрест держала, / Щедрий вечір, добрий вечір [13, с. 16].

Висновки. Отже, астральний культ був одним із домінуючих в українців, а міфологічна символіка тісно пов'язана з календарною обрядовістю, особливо репрезентованою у творах зимового циклу. Астральні культури та символічні міфологічні образи домінують у всіх жанрах зимової народнопоетичної творчості, що дає підстави констатувати про їх давнє походження. Українські колядки, щедрівки та інші жанри народної словесності до нашого часу донесли не тільки світогляд предків, а й космогонічні міфи про створення світу.

Література:

1. Кримський С. Архетипи української культури. *Феномен української культури: методологічні засади осмислення*. Зб. наук. праць. Київ : Фенікс, 1996. С. 91–112.
2. Юнг К.-Г. *Архетип і символ*. Київ : Ренесанс, 1992. 160 с.
3. Етнокультурологія : Словник-довідник. Житомир : Полісся, 2007. 392 с.
4. Войтович В. *Міфи та легенди давньої України*. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2005. 392 с.
5. Войтович В. *Генеалогія Богів давньої України*. Р. : Видавець В. Войтович, 2007. 556 с.
6. Братко-Кутинський О. *Феномен України : наук. дослідж.* Київ : Вечірній Київ, 1996. 304 с.
7. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / заг. ред. Ю. Коваліва. Київ : Академія, 2007. Т. 1. 2007. 609 с.
8. Костомаров М. *Слов'янська міфологія*. К. : Либідь, 1994. 384 с.
9. Нечуй-Левіцький І. *Світогляд українського народу. Ескіз української міфології*. Київ : Дніпро, 1992. 80 с.
10. Лановик М., Лановик З. *Українська усна народна творчість: Підручник*. 4-те вид., стер. Київ : Знання-Прес, 2006. 519 с.
11. Сумцов Н. *Научное изучение колядок и щедривок*. Київ : Тип. А. Давиденко, 1886. 140 с.
12. Закувала зозуленька : Антологія української народної поетичної творчості / Упор. Київ : Дніпро, 1998. 606 с.
13. П'ятаченко С. *До народних джерел Сумщини (Хрестоматія-посібник)*. Суми. : МакДен, 2005. 80 с.

Kyrylenko N. Mythological and symbolic reception of the astral cult in Ukrainian folklore of the winter cycle

Summary. The article analyzes the Ukrainian folk art of the winter cycle, in particular, the peculiarities of the mythological-symbolic reproduction of the astral cult of Ukrainians, and draws attention to the embodiment of the mythological thinking of the people in the genres of calendar-ritual poetry, in particular, carols and benedictions. The research clarified the concept of archetype, myth, symbol in the context of myth consciousness of the Ukrainian ethnic group; the peculiarities of the cosmological mythology of the ancient Slavs are revealed; the originality of the astral cult as an element of the religious complex of ancient Ukrainians is traced. Special attention is paid to astral folklore-mythological images and symbols in the works of the winter cycle as a kind of ethno-mental codes of Ukrainians that have a projection on the present.

Some symbols become archetypes, accumulating in themselves the collective ideas of the human race, penetrating the entire layer of culture with their through-and-through structures. Quite often, the term "archetype" is used to denote ascending schemes of ideas and universal mythological motifs, archetypes and primary elements.

Astral mythology are myths that tell about the sun, moon, constellations and other luminaries and their influence on the lives of people and the Earth. Astral beliefs in Ukraine,

the cult of the sun, as well as the wealth of myths created around them testify to the high national culture and its ancient roots. Our ancestors believed that heavenly bodies influence people's lives and changes in nature that occur under the influence of changes in the position of the sun, phases of the moon, and star constellations.

The moon has always been revered as the progenitor of the family, which is why it is also called *Didukh*, *Vasyl* or *Kolyada*. The ancient Slavs imagined the sun as heavenly fire, the wheel from which life is made, so they spoke of it as a living being and revered it. *Zorya* is represented as

a messenger-witch, filled with the symbolic mystical meaning of the moment of birth of the triad of astral gods: the Moon, the Sun, and the Dawn. Ukrainians paid special attention to the constellations, worshiped the Milky Way, which is now called the Milky Way.

It has been proved that the astral cult was one of the dominant ones among Ukrainians, and mythological symbolism is closely related to calendar rituals, especially represented in the works of the winter cycle.

Key words: astral cult, mythology, symbol, winter rituals, folklore, folk poetry.